

«Ціннісні орієнтації»

**«ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ
ОРІЄНТАЦІЙ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ,
ЯКА ЗАЙМАЄТЬСЯ І НЕ ЗАЙМАЄТЬСЯ СПОРТОМ»**

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ....	7
1.1.	Гендерний підхід у фізичному вихованні студентської молоді.....	7
1.2.	Ціннісні орієнтації та їх вплив на залучення студентської молоді до занять фізичною культурою.....	8
	Висновки до розділу 1.....	11
РОЗДІЛ 2	МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	13
2.1.	Методи дослідження.....	13
2.1.1.	Аналіз науково-методичної літератури.....	13
2.1.2.	Педагогічні методи дослідження.....	13
2.1.3.	Соціологічні методи (метод анкетування).....	14
2.1.4.	Методи математичної статистики.....	14
2.2.	Організація дослідження.....	14
РОЗДІЛ 3	СФОРМОВАНІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	16
3.1.	Визначення психологічного типу студентської молоді.....	16
3.2.	Визначення ціннісних орієнтацій за психотипом у юнаків та дівчат.....	17
3.3.	Види спорту, які цікавлять юнаків та дівчат (за психотипом).....	22
3.4.	Види занять, якими займаються юнаки та дівчата у вільний час (за психотипом).....	25
3.5.	Стимулюючі фактори, що впливають на формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається і не займається спортом.....	27
	Висновки до розділу 3.....	29
	ВИСНОВКИ.....	30
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ВСТУП

На сьогодні дослідження гендерних особливостей студентської молоді є одним з актуальних питань. Гендер (англ. gender – стать, з лат. genus – рід) – психосоціальні, соціокультурні ролі чоловіка і жінки як особистостей, а також психо-біологічні особливості, на які впливає біологічна стать [1, 2, 6]. Гендер визначають як соціальну стать людини.

Гендерна проблематика у сфері фізичної культури і спорту не надто поширена. Оскільки практично немає згадок про неї в нових програмах і підручниках для середньої та вищої професійної освіти, рідко зустрічаються спеціальні курси в школах і університетах [3, 4, 8, 10]. Однак, питання гендерних відмінностей постають не лише з точки зору фізіологічних відмінностей між чоловічою та жіночою статтю, а й на рівні психологічних особливостей формування характеру та відповідних поведінкових реакцій на оточуюче середовище.

Входження у європейське співтовариство вимагає перебудови усіх соціальних інституцій та процесів на нові демократичні принципи, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема й за гендерними ознаками. Актуальність підкреслюється реалізацією Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір - 2021», метою якої є забезпечення комплексного впровадження принципів гендерної рівності у сфері освіти та визначення шляхів гендерного підходу в зазначеній сфері відповідно до світових демократичних засад. Стратегія удосконалення освіти в контексті гендерного виміру передбачає визначення ряду базових принципів, які слугують дороговказами для докладання педагогічних зусиль під час практичного застосування гендерного підходу у сфері освітньої та виховної роботи серед дітей, юнацтва і молоді [31, 35].

У наукових працях Т.Ю. Круцевич та О.Ю. Марченко (2018-2019 р.) [21, 28] вперше створили моделі ціннісних орієнтирів індивідуальної фізичної

культури юнаків і дівчат різних вікових груп та з'ясували, що уявлення школярів, які не займаються спортом, про якості, які характеризують фізично культурну людину, передусім стосуються саме спортивної діяльності.

Даним колом питань займаються науковці [13, 15, 42], які говорять про те, що для розвитку індивідуальних здібностей і задатків юнаків та дівчат, подоланню статево-рольових стереотипів необхідно знання про статеві та гендерні особливості розвитку особистості. Автори [21, 35] у дослідженні стосовно показників самоопису фізичного розвитку у юнаків і дівчат, які займаються та не займаються спортивною діяльністю з'ясували, що за всіма показниками самооцінка фізичного розвитку вище у спортсменів.

Підґрунтям дослідження проблем гендеру у фізичному вихованні можна вважати роботи вітчизняних учених. Так, Г. В. Безверхня (2004) досліджує мотиви та інтереси школярів 5–11 класів до занять фізичною культурою й спортом, їх структуру та динаміку в процесі вікового розвитку, особливості прояву в осіб різної статі, із різними властивостями ВНД і залежно від регіону проживання. Визначено, що структура термінальних й інструментальних цінностей юнаків і дівчат старших класів відрізняється за рейтингом і має взаємозв'язок із ціннісними орієнтаціями у сфері фізичної культури (М. М. Саїнчук, 2011). У дослідженнях О. Ю. Марченко сформульовано поняття «індивідуальна фізична культура» й виявлено особливості її формування в студентів. У докторській дисертації О. А. Томенка (2012) індивідуальну фізичну культуру молоді розглянуто як кінцевий результат неспеціальної фізкультурної освіти. Н. Є. Пангелова (2014) в докторській дисертації довела особливості взаємозв'язку між показниками пізнавальних процесів, мовлення й функціонального стану 4-річних хлопчиків і дівчаток. Виявлено гендерні особливості ознак психологічної статі в студенток, які займаються спортом, що визначаються наявністю в 50 % маскулінних ознак, які не впливають на прояв фемінних якостей, котрих більше, ніж у дівчат, які не займаються спортом (О. О. Біліченко, 2014).

Мета дослідження – визначити гендерні особливості формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається і не займається спортом.

Задачі:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми, узагальнити вітчизняний і світовий досвід, що стосується гендерних особливостей формування ціннісних орієнтацій у студентської молоді.

2. Визначити гендерні особливості формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається і не займається спортом

3. Визначити стимулюючі фактори, що впливають на формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається і не займається спортом.

Об’єкт дослідження – ціннісні орієнтації студентської молоді.

Предмет дослідження – гендерні особливості формування ціннісних орієнтацій студентської молоді у фізичному вихованні.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічні методи дослідження, соціологічні методи (метод анкетування), методи математичної статистики.

Новизна роботи полягає у отриманні нових знань про сформованість ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, що навчається у коледжах спортивного профілю та коледжах, які не спеціалізуються у спортивній діяльності; гендерні особливості формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентів різної статі та виявлення взаємозв’язку між психологічною статтю та потребоно-мотиваційною сферою студентської молоді; виявлення стимулюючих факторів формування ціннісних орієнтацій різних гендерних груп;

Практична значущість роботи буде полягати у впровадженні рекомендацій щодо структурно-функціональних підходів у фізичному вихованні студентської молоді з визначенням пріоритетних напрямів та

спрямованого впливу гендерних ознак на формування потребно - мотиваційної сфери і врахування статевого диморфізму при заняттях фізичними вправами. Ці заняття і практичні рекомендації можуть сприяти більшому залученню молоді до систематичних занять фізичною культурою, як в рамках урочних, так і позаурочних занять, що позитивно вплине на підвищення рівня фізичного здоров'я молоді призовного віку і сприятиме збереженню генофонду нації України.

Структура роботи: конкурсна робота виконана на 38 сторінках друкованого тексту, складається зі вступу, трьох розділів та висновків. Робота містить 14 таблиць. Список використаних джерел включає 46 найменувань.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

1.1. Ціннісні орієнтації та їх вплив на залучення студентської молоді до занять фізичною культурою

Проаналізувавши науково-методичну літературу ми з'ясували, що серед молоді недостатньо сформована мотивація до занять фізичними вправами, тому сьогодні ведеться активний пошук нових форм і методів підвищення якості фізичного виховання майбутніх студентів вищих навчальних закладів. Науковці (Іванцев, 2001; Ткачова, 2006; Круцевич, 2011-2019; Вржесневський, 2011) свідчить про те, що сучасна організація фізичного виховання у різних закладах освіти не досить ефективна для підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'я та зацікавленості значної кількості студентів до занять фізичними вправами [18, 19].

На думку фахівців, необхідно відмовитися від жорсткої нормативності, обов'язковості й авторитарності, підлаштування під певний наявний стандарт, сформуванню зацікавлене ставлення студента до предмета, пробудити інтерес до можливості побудови здорового тіла, формування власного здоров'я [22]. Упродовж десятиліть спостерігалася втрата зв'язку фізичної культури із загальною культурою людини, з її духовним початком. При формуванні фізичної культури у студентів акцент зміщувався на її руховий компонент у збиток інтелектуальному і соціально-психологічному [22, 27].

Розвиваючи трактування поняття «фізична культура людини (індивідуума)» Т. Ю. Круцевич розглядає її як процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками виховної, навчальної, оздоровчої і рекреаційної діяльності для подальшого використання у процесі самовдосконалення, і як

результат, рівень фізичного здоров'я, який людина змогла зберегти або покращити завдяки своєму бажанню, знанням, здоровому способу життя та рухової активності.

У такому трактуванні «фізичної культури індивідуума» це процес оволодіння знаннями, вміннями та навичками видів діяльності належить до споживання людиною вже наявних цінностей культури, а результат – це відтворення своїх цінностей, переосмислення їх і реалізація в поліпшенні й удосконаленні свого фізичного стану (О.Ю. Марченко, 2010, 2019).

В наступних публікаціях Т. Ю. Круцевич удосконалює цю категорію з точки зору результативної частини, яка включає рівень фізичного і духовного здоров'я, яке людина змогла поліпшити, вдосконалити для забезпечення повноцінної біологічної, соціальної і духовної життєдіяльності [22].

Згідно з трактуваннями фахівців [16, 24, 27], ціннісні орієнтації – це система ціннісних ставлень особистості до об'єктивних цінностей людської культури. Ці ставлення, усвідомлені й пережиті особистістю, спрямовують, орієнтують її в процесі вибору життєвих цілей та засобів їх досягнення.[24]

Ціннісні орієнтації виражають сукупність відносин особи до фізичної культури в житті і професійній діяльності, вони формуються в процесі засвоєння особою соціального досвіду і відбиваються в її цілях, переконаннях, ідеалах, інтересах [42, 44].

Науковці [1, 3, 7] трактують, що ціннісні орієнтації не виникають у людини раптово, а формуються поступово, протягом усього процесу соціалізації індивіда, будучи центральним стрижнем свідомості і діяльності, найважливішим компонентом структури особистості. Тому особливу увагу необхідно приділяти впливам на механізми формування ціннісних орієнтацій для вирішення проблем мотиваційного впливу на свідомість і поведінку особистості в системі виховання і навчання.

1.2. Гендерний підхід у фізичному вихованні студентської молоді

Згідно думки авторів гендерний підхід розглядається як сукупність уявлень, які припускають, що відмінності в поведінці і сприйнятті чоловіків і

жінок визначаються не стільки їх фізичними можливостями, скільки таким соціальним чинником як виховання, і поширеними в соціумі уявленнями про чоловіче та жіноче [11, 13, 25].

Впровадження гендерного підходів в навчальні заклади покликане сприяти подоланню гендерних стереотипів, які заважають успішному розвитку особистості, сприяти становленню партнерських відносин між статями, сприяти «щодо безболісного пристосування підростаючого покоління до реалій статево-рольових відносин в суспільстві і ефективному статево-рольовому відокремленню в соціумі» [13].

Ряд наукових праць [7, 9, 17, 22] свідчить про те, що інтеграція гендерного підходу в процесі фізичного виховання сучасної загальноосвітньої школи є одним із індикаторів гендерної збалансованості України як розвиненої держави, що стоїть перед європейським вибором. Це, в свою чергу, потребує цілеспрямованого впровадження гендерного підходу як нового способу пізнання та розуміння реалій сучасності у навчально-виховному процесі та фізкультурній діяльності загальноосвітньої школи і, на цій основі, вдосконалення виховного процесу, наповнення його змістом, який сприятиме формуванню сучасного світогляду учнівської молоді та розвитку їхнього особистісного потенціалу.

О. І. Шиян, О. В. Фащук наголошують на тому, що сьогодні як ніколи гостро постає питання про реалізацію гендерного підходу у фізичному вихованні підростаючого покоління. Впровадження гендерного підходу у фізичному вихованні учнівської молоді слід розуміти як розширення життєвого простору для розвитку індивідуальних здібностей і задатків кожної дитини, що допоможе сформувати певну стратегію залучення учнівської молоді до систематичних занять фізичною культурою та виховання в них позитивного ставлення до рухової активності [44].

Сучасні вимоги індивідуального підходу до формування особистості людини засобами фізичного виховання не можуть бути виконані без урахування специфіки її статі. Але разом з цим добре відомо, що у практиці

сучасної загальноосвітньої школи майже не розрізняються особливості виховання хлопців і дівчат [12].

В. Ф. Базарний, Л. В. Тарасенко відзначають, що змішане виховання й навчання в школах можна назвати безстатевим, тому що протягом декількох поколінь зникає з навчальних закладів статособистісна самоідентифікація в молодих людей, а особливо в хлопчиків (В. Ф. Базарний, 2005). Результатом цього є пригнічення й нейтралізація чоловічих задатків у хлопчиків і жіночих – у дівчаток, що негативно позначається на здоров'ї, у тому числі й репродуктивній функції молоді. Тому вчені звертають увагу на гендерну диференціацію у вихованні та навчанні підростаючого покоління як фактор збереження людини на популяційному рівні (Л. В. Тарасенко, 2007).

Наукові праці Біліченко О. О. присвячені вивченню особистісно-мотиваційної сфери молоді дозволяє виділити зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на особливості ставлення до фізичного виховання. Завдяки порівняльному аналізу досліджуваних показників у молоді, що займаються і не займаються спортом, дає можливість стверджувати, що відповідна організація занять фізичними вправами може сприяти формування інтересу до цих занять, мотивації до ЗСЖ, а також формуванню змістовних орієнтацій, здатності до самоврядування і реалізації своїх ціннісних орієнтирів в різних життєвих сферах [7, 8].

О. В. Фащук [44] стверджує, що стиль шкільного навчання здебільшого побудований за взірцем, більш звичним і зручнішим для хлопчиків: іспит у формі тестів, індивідуальні доповіді, змагання за оцінки заохочують так звану “мужність”.

Сфера фізичної культури в силу своєї специфіки виступає особливо адекватної для здійснення гендерного підходу, гендерних досліджень в спробах вирішення безлічі існуючих соціальних і соціально-психологічних проблем. Невідповідність підлозі гендерних ролей, які обираються жінками в спорті, породжує конфліктні ситуації, що виходять за межі професійних інтересів. Принцип обліку соціостатевої приналежності в повній мірі не

координує діяльність в галузі фізичної культури, так як на сьогоднішній день концепції реалізації цього принципу до кінця не розроблені [8, 12].

Такі науковці як Юферева Т. І., Юдіна С. П., Шиян О. І., Шаповалова Т.Г. та ін.. вважають важливою складовою побудови гендерного підходу у фізичному вихованні - гендерне виховання. Гендерне виховання через свою роль у суспільстві має велике значення для системи шкільної освіти. Залежно від того, які цінності прищеплює школа поколінню, формуються ті або інші гендерні ролі, гендерні сценарії або інші моделі гендерної поведінки. Ці ролі тісно пов'язані з усвідомленням себе представником певної статі та з нормативами поведінки, характерної для них [15, 19, 45].

За даними наукових робіт Шаповалової Т.Г. специфічні ознаки гендерного виховання школярів торкаються методики навчання з урахуванням гендерної ідентичності, гендерної соціалізації, гендерних взаємин. Гендерну ідентичність прийнято розглядати як базову структуру соціальної ідентичності, яка характеризує людину з погляду її приналежності до чоловічої чи жіночої групи, при цьому найбільш значущим є те, як сама людина себе категоризує. Процес формування гендерної ідентичності нерозривно пов'язано з засвоєнням гендерних ролей, які визначаються як вид соціальних ролей, набір очікуваних взірців поведінки підростаючого покоління [45].

Мета гендерного виховання полягає не лише у формуванні правильного розуміння сутності моральних норм та установок у сфері взаємин статей, але й потреби керуватися ними в усіх сферах діяльності [5, 9, 40].

Продовжуючи дослідження гендерного виховання автори доводять, що мета гендерного виховання відображається в його змістовому компоненті, суть якого становлять ідеї гендерної рівності, цінності кожної особистості та її самореалізації, незалежно від статевої належності [6, 9, 11, 42].

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши літературні джерела, що стосуються обраної тематики, стало зрозуміло, що найголовнішим фактором у системі фізичного виховання

є збереження і зміцнення здоров'я дітей, даний фактор має актуальність у подальших ви вчень. Рішення даної проблеми має високу соціальну значущість і входить у число найважливіших завдань держави, оскільки здоров'я дітей становить фундаментальну основу для формування громадського здоров'я, трудового потенціалу країни і є фактором національної безпеки.

Загальновідомо, що заняття фізичною культурою і спортом сприяють формуванню у молоді здорового способу життя, а також духовному і фізичному розвитку. До того ж фізичні вправи позитивно впливають на здоров'я, підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів, підтримують високу фізичну і розумову працездатність. Тому формування мотивації студентів до занять фізичною культурою та спортом має стати одним із перспективних напрямів роботи закладів освіти.

Автори стверджують [2, 7, 14, 18], що організація і методика фізичного виховання повинна враховувати не тільки вікові, а й статеві особливості тих хто займається. Під статевими відмінностями мають на увазі або біологічно обумовлені відмінності між чоловіками і жінками, або соціальні та психологічні характеристики у їх поведінці.

Ми проаналізували, що науковці [22, 27, 29] працюють над впровадженням гендерного підходів в навчальні заклади, трактуючи це тим, що цей підхід покликаний сприяти подоланню гендерних стереотипів, які заважають успішному розвитку особистості, сприяти більшому мотивуванню до занять фізичними вправами, пробудити інтерес до видів спорту.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи дослідження

Для вирішення поставлених завдань використовувались такі методи дослідження:

- аналіз науково-методичної літератури;
- педагогічні методи дослідження;
- соціологічні методи (метод анкетування);
- методи математичної статистики.

2.1.1. Аналіз науково-методичної літератури. З метою вивчення та аналізу даних спеціальної літератури з обраного кола питань було проаналізовано 28 літературних джерел. Дослідження літератури допомагає правильно вибрати тему, ознайомитися з роботами попередників, з методами, які ними застосовувалися, в кінцевому підсумку - грамотно спланувати свою подальшу роботу.

2.1.2. Педагогічні методи дослідження. Педагогічні методи досліджень включали: педагогічне спостереження і педагогічний експеримент.

Педагогічне спостереження характеризується, в першу чергу, спрямованістю на досягнення певної мети – навмисного одержання специфічної інформації, необхідної для дослідження, а також систематичністю, планомірністю та наявністю елементів контролю. Спостереження проводиться для вирішення певного завдання. Навмисність підказує, які об'єкти слід вибрати для спостереження і що в них треба вивчати. Вона виключає безпредметний підхід, неточність, розпливчастість у дослідженні. Складено план дослідження, що відображає питання, на які потрібно знайти відповіді, їх послідовність, місце і час здійснення, способи фіксації матеріалу.

2.1.3. Соціологічні методи (метод анкетування). Анкетування передбачає, що опитуваний заповнює бланк у присутності анкетера або без нього, рідше анкетер заповнює бланк зі слів опитуваного. Анкетування проводилось колективно (окремо по курсах). Анкета є основним інструментом опитування і являє собою соціологічний документ, що містить структурно - організований набір питань, кожен з яких був пов'язаний із завданнями проведеного дослідження. Цей зв'язок виражається в необхідності отримання інформації, що відображає характеристики досліджуваного об'єкта. Анкета має певну структуру, де важливими елементами є: вступна частина, «паспортичка », основна частина.

2.1.4. Методи математичної статистики. Статистична обробка результатів досліджень проводилася з допомогою пакета “Statistica6.0” (StatSoft, США) і електронних таблиць “Excel2000” (Microsoft, США), які дозволили провести аналіз змінний розрахунок базових величин.

Розраховані наступні показники:

- середні значення вибірки($\bar{x}$);
- стандартне відхилення (S);
- помилка репрезентативності(m).

Таким чином, методи математичної обробки, методи збору поточної інформації і деякі методи отримання ретроспективної інформації; методи збору поточної і ретроспективної інформації обслуговують методи організації навчально-виховної роботи.

2.2. Організація дослідження

Дослідження проводилися в Івано-Франківському коледжі фізичного виховання (50 юнаків і 50 дівчат), Університетському коледжі Київського університету імені Б. Грінченка (50 юнаків) та Київському коледжі зв'язку (50 юнаків).

Дослідження, були спрямовані на рішення поставлених у роботі завдань і умовно розділені на три етапи.

На першому етапі (вересень – грудень 2018) вивчення й аналіз літературних даних з обраної проблеми, що цікавить, систематизація, складання бібліографії.

Другий етап (січень – травень 2019) проведення анкетування. Оформлення першого, другого розділів роботи та списку використаних літературних джерел, складання таблиць, статистична обробка результатів досліджень.

На третьому етапі (вересень - листопад 2019) аналіз та опис результатів досліджень, складання третього розділу, складання висновків, оформлення роботи.

РОЗДІЛ 3

СФОРМОВАНІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

3.1. Визначення психологічного типу студентської молоді

Для визначення психологічного типу випробовуваних було проведено стандартизоване тестування за методикою S.Bem «Маскуліність - фемінінність» [46], а розподіл респондентів ми виконали за результатами кластерного аналізу О.Ю. Марченко [29], де до I-го кластеру входять всі респонденти андрогінного ($-1 < IS < 1$) психотипу від загальної кількості респондентів. До II-го кластеру віднесено респонденти 1) маскулінного ($IS < -1$) та 2) андрогінного з ознаками маскулінного ($-1 < IS < -0,40$) психотипів. У III-му кластері об'єднані респонденти фемінінного та андрогінного психотипів з ознаками фемінінного ($0,60 < IS < 1,90$), результати представлені у табл. 3.1, 3.2.

Таблиця 3.1

Психологічний тип юнаків за тестом С. Бем

Психологічний тип	Респонденти							
	I курс коледж зв'язку (n=25)		II курс коледж зв'язку (n=25)		I курс спортсмени (n=25)		II курс спортсмени (n=25)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Фемінінність	0	0	2	8	5	20	5	20
Маскуліність	6	24	8	32	9	36	11	44
Андрогінність	19	76	15	60	11	44	9	36

Таблиця 3.2

Психологічний тип дівчат за тестом С. Бем

Психологічний тип	Респонденти							
	I курс пед. коледж (n=25)		II курс пед. коледж (n=25)		I курс спортсмени (n=25)		II курс спортсмени (n=25)	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Фемінінність	10	40	15	60	19	76	22	88
Маскуліність	2	8	0	0	0	0	0	0
Андрогінність	13	52	10	40	6	24	3	12

3.2. Визначення ціннісних орієнтацій за психотипом у юнаків та дівчат.

Для визначення ціннісних орієнтацій для обраного контингенту нами була обрана одна з найпоширеніших методик, яка присвячена даному колу питань. Методика М. Рокіча допомогла нам визначити які конкретні цінності входять в ієрархію ціннісних орієнтацій тих хто займається та не займається спортом в залежності від їх психологічного типу.

Дивлячись на результати студентської молоді, яка віднесена до маскуліного типу (табл.3.3) ми з'ясували, що для юнаків, які не займаються спортом (студенти коледжу зв'язку) трійку лідерів займають такі цінності «Щасливе сімейне життя», «Хороші та вірні друзі» та «Задоволення».

Юнаки спортивного коледжу ставлять в пріоритет «Здоров'я», «Впевненість у собі» і «Щасливе сімейне життя». З огляду на результати юнаків видно, що спортсмени більш обізнані у важливості здоров'я, бо у не спортсменів цей пункт займає 9-10 місця. Також спорт додає більшої впевненості в собі, що видно з результатів.

Наше опитування не виявило спортсменок, які відносяться до маскуліного типу, а серед дівчат педагогічного коледжу такі є. Показники тих цінностей, які лідирують (табл.3.3) свідчать про те, що у дівчат переважають соціальні цінності.

Таблиця 3.3

Рейтинг термінальних ціннісних орієнтацій юнаків та дівчат маскуліного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=14)	Дівчата (n=2)	Юнаки (n=20)	Дівчата (n=0)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Самостійність	14-15	10	13	-
Впевненість у собі	16	13	2	-
Матеріальна забезпеченість	4	14	10	-
Здоров'я	9-10	6	1	-
Задоволення	3	8	7	-

Продовження табл. 3.3

Цікава робота	13	2	9	-
Любов	6	3	4	-
Свобода як незалежність у вчинках і діях	14-15	4	8	-
Краса	7-8	14	15	-
Хороші і вірні друзі	2	1	6	-
Пізнання	5	7	12	-
Щасливе сімейне життя	1	9	3	-
Творчість	11-12	15	16	-
Суспільне визнання	11-12	11	11	-
Активне, діяльне життя	9-10	12	5	-
Рівність	7-8	5	14	-

Аналіз показників студентів фемінінного типу (табл.3.4) показав, що у юнаків, які не займаються спортом переважають цінності, які в більшій мірі направлені на вільну та незалежну особистість - «Любов», «Свобода», «Задоволення», у спортсменів спостерігається направленість на визнання в соціумі, що підтверджується такими цінностями – «Суспільне визнання» «Пізнання» та «Щасливе сімейне життя».

Рейтингові показники студенток педагогічного коледжу показують про їх цінності, які спрямовані теж на вільну особистість, адже у них лідирують творчість, пізнання та спілкування з друзями. У спортсменок на першому місці «Суспільне визнання», це характеризує специфіку спортивної діяльності, такі цінності як «Задоволення» та «Хороші і вірні друзі», що є в трійці лідируючих характеризують прагненням до реалізації у соціумі та колективі.

Таблиця 3.4

Рейтинг термінальних ціннісних орієнтацій юнаків і дівчат фемінінного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=2)	Дівчата (n=25)	Юнаки (n=10)	Дівчата (n=41)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Самостійність	6	6	12	11
Впевненість у собі	7	10	16	4
Матеріальна забезпеченість	8	11	6	7

Продовження табл. 3.4

Здоров'я	5	4	7	6
Задоволення	2	5	13	3
Цікава робота	15	12	11	10
Любов	1	14	14	5
Свобода як незалежність у вчинках і діях	3	7	15	8
Краса	14	9	5	12
Хороші і вірні друзі	13	2	10	2
Пізнання	4	3	3	14
Щасливе сімейне життя	9	16	2	9
Творчість	16	1	8	16
Суспільне визнання	10	13	1	1
Активне, діяльне життя	11	8	9	13
Рівність	12	15	4	15

Результати юнаків андрогінного типу (табл.3.5), які не займаються спортом показують, що лідируючими цінностями є «Здоров'я», «Задоволення» та «Пізнання». У спортсменів лідирують «Хороші і вірні друзі», «Здоров'я» та «Впевненість у собі». Позитивним та спільним у показниках є усвідомлення юнаків про важливість власного здоров'я.

Усі студентки направлені на реалізацію соціально-сімейної функції, адже у них переважають цінності направлені саме на реалізацію даної функції (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Рейтинг термінальних ціннісних орієнтацій юнаків та дівчат андрогінного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=34)	Дівчата (n=23)	Юнаки (n=20)	Дівчата (n=9)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Самостійність	11	16	7	8
Впевненість у собі	12	13	3	7
Матеріальна забезпеченість	8	15	11	15
Здоров'я	1	11	2	2
Задоволення	2	8	4	6
Цікава робота	14	2	15	9
Любов	9	3	5	3
Свобода як незалежність у вчинках і діях	7	12	9	5
Краса	16	14	12	16

Продовження табл. 3.5

Хороші і вірні друзі	4	5	1	10
Пізнання	3	4	13	14
Щасливе сімейне життя	13	1	6	1
Творчість	15	7	16	11
Суспільне визнання	5	9	8	12
Активне, діяльне життя	6	10	14	4
Рівність	10	6	10	13

Аналізуючи рейтинг інструментальних цінностей студентів фемінінного типу (табл. 3.6), за рахунок яких вони будуть домагатися поставлених цілей, ми бачимо, що на передуючих місцях у спортсменів-юнаків «Тверда воля», «Відповідальність», «Освіченість», «Самоконтроль» та «Широта поглядів», дивлячись на результати юнаків, які спортом не займаються, то їх цінності направлені на розкриття пізнавальної функції, що підкреслюють такі лідируючі цінності: «Життєрадісність», «Сміливість», «Широта поглядів».

Стосовно результатів дівчат, то спортсменки виділяють «Чуйність», «Життєрадісність» та «Високі запити», дівчата, які спортом не займаються також виділяють цінність «Життєрадісність», але додаються цінності «Вихованість» та «Широта поглядів».

Таблиця 3.6

Рейтинг інструментальних ціннісних орієнтацій юнаків і дівчат фемінінного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=2)	Дівчата (n=25)	Юнаки (n=10)	Дівчата (n=41)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Високі запити	13-14	15	15-16	3
Чуйність	10-11-12	13	13-14	1
Вихованість	7	3	15-16	5
Життєрадісність	1	2	6	2
Ефективність у справах	13-14	12	11-12	10
Сміливість	2	5	8-9	4
Старанність	10-11-12	11	8-9	10
Непримиренність до недоліків у собі та в інших	16	16	11-12	8

Продовження табл. 3.6

Широта поглядів	3	1	3-4-5	5
Чесність	8-9	7	13-14	14
Освіченість	6	8	3-4-5	12
Самоконтроль	5	9	3-4-5	13
Терпимість	10-11-12	14	10	8
Тверда воля	8-9	10	1-2	15
Раціоналізм	4	5	7	5
Відповідальність	15	4	1-2	16

Спортсмени маскулінного типу (табл. 3.7) акцентують увагу на таких цінностях «Сміливість», «Високі запити» та «Тверда воля ». Юнаки, які не займаються спортом – «Відповідальність», «Освіченість», «Чесність» такий результат свідчить про те, що спорт суттєво впливає на цінності студентів.

Таблиця 3.7

Рейтинг інструментальних ціннісних орієнтацій юнаків та дівчат маскулінного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=14)	Дівчата (n=2)	Юнаки (n=20)	Дівчата (n=0)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Високі запити	15	16	2	-
Чуйність	6-7-8	3-4	16	-
Вихованість	4-5	3-4	10-11	-
Життєрадісність	9-10	5	14-15	-
Ефективність у справах	9-10	14	12-13	-
Сміливість	13-14	13	1	-
Старанність	11	6	6	-
Непримиренність до недоліків у собі та в інших	16	15	7	-
Широта поглядів	4-5	1-2	8-9	-
Чесність	2-3	1-2	10-11	-
Освіченість	2-3	12	12-13	-
Самоконтроль	6-7-8	11	8-9	-
Терпимість	6-7-8	7	14-15	-
Тверда воля	13-14	10	3	-
Раціоналізм	12	9	5	-
Відповідальність	1	8	4	-

Юнаки андрогінного типу (табл. 3.8), які займаються спортом направлені на справедливість у суспільстві та спортивній діяльності, що підкреслюється цінностями «Чесність», «Відповідальність» і «Вихованість», коли не спортсмени прагнуть до досягнення вершин у навчальній діяльності, адже обирають цінності «Старанність», «Ефективність у справах» та «Раціоналізм». Спортсменки в результаті активної спортивної та тренувальної діяльності виділяють «Високі запити», «Освіченість» та «Тверда воля», припускаємо, що саме спорт загартовує характер та змінює спосіб життя. Цінності дівчат педагогічного коледжу характеризують більш м'яку особистість.

Таблиця 3.8

Рейтинг інструментальних ціннісних орієнтацій юнаків та дівчат андрогінного типу

Назва цінностей	Не займаються спортом		Займаються спортом	
	Юнаки (n=34)	Дівчата (n=23)	Юнаки (n=20)	Дівчата (n=9)
	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг	Рейтинг
Високі запити	12-13	16	15	1
Чуйність	16	11	11	7
Вихованість	4-5-6	1	3	8
Життєрадісність	14	5	14	6
Ефективність у справах	2	13	10	9
Сміливість	12-13	7	7	5
Старанність	1	8	6	10
Непримиренність до недоліків у собі та в інших	15	15	16	11
Широта поглядів	7	9	12	15
Чесність	8-9	4	1-2	12
Освіченість	8-9	10	4	2
Самоконтроль	4-5-6	6	5	14
Терпимість	10-11	14	13	13
Тверда воля	10-11	12	8-9	3
Раціоналізм	3	2	8-9	16
Відповідальність	4-5-6	3	1-2	4

3.3. Види спорту, які цікавлять юнаків та дівчат (за психотипом)

Аналізуючи дані, що відображають інтерес до занять видами спорту серед юнаків коледжу зв'язку маскулінного типу (табл. 3.9), то вони віддають перевагу спортивним іграм (57,14 %), боксу (28,57 %) та плаванню (21,43 %).

Дивлячись на результати спортсменів, юнаки-маскуліни віддають перевагу боксу (75 %) та спортивним іграм (55 %), ми припускаємо, що вибір спортивних ігор є результатом спеціалізації на якій навчаються дані респонденти, тому вони і зупиняються на даних видах спорту.

Аналізуючи інтереси дівчат маскулінного типу (табл. 3.9) бачимо, що дівчата проявляють інтерес до декількох видів спорту, найпопулярнішими видами серед студенток педагогічного коледжу є важка атлетика, аеробіка та фітнес (50 %).

Таблиця 3.9

Інтерес до занять видами спорту у юнаків та дівчат маскулінного типу

№ п/п	Вид спорту	Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=14)		Дівчата (n=2)		Юнаки (n=20)		Дівчата (n=0)	
		n	%	n	%	n	%	n	%
1	Легка атлетика	1	7,14	0	0	8	40		
2	Плавання	3	21,43	0	0	7	35		
3	Важка атлетика	1	7,14	1	50	3	15		
4	Боротьба	1	7,14	0	0	1	5		
5	Бокс	4	28,57	0	0	15	75		
6	Спортивні ігри	8	57,14	0	0	11	55		
7	Бодібілдинг	2	14,29	0	0	0	0		
8	Аеробіка	0	0,00	1	50	0	0		
9	Фітнес	0	0,00	1	50	0	0		
10	Аквафітнес	1	7,14	0	0	0	0		
11	Зимові види	2	14,29	0	0	8	40		

Так як юнаків фемінінного типу не багато, ми спостерігаємо високі відсоткові показники. Результати юнаків фемінінного типу (табл. 3.10) показують, що студенти коледжу зв'язку найбільший інтерес проявляють до легкої атлетики (100%).

У спортсменів теж переважає вище зазначений вид спорту, та додається проявлення інтересу до зимових видів спорту (70 %).

Студентки педагогічного коледжу відзначають аквафітнес (68 %), аеробіку (48 %) та фітнес (40 %).

У спортсменок проявляється інтерес до легкої атлетики (82,9 %), спортивних ігор (68,3 %) та плавання (37 %).

Таблиця 3.10

Інтерес до занять видами спорту у юнаків та дівчат фемінінного типу

№ п/п	Вид спорту	Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=2)		Дівчата (n=25)		Юнаки (n=10)		Дівчата (n=41)	
		n	%	n	%	n	%	n	%
1	Легка атлетика	2	100	0	0	6	60	34	82,9
2	Плавання	1	50	2	8	4	40	15	37
3	Важка атлетика	0	0	0	0		0	0	0
4	Боротьба	0	0	0	0		0	0	0
5	Бокс	1	50	0	0		0	0	0
6	Спортивні ігри	1	50	7	28	4	40	28	68,3
7	Бодібілдинг	0	0	0	0		0	0	0
8	Аеробіка	1	50	12	48		0	0	0
9	Фітнес	1	50	10	40		0	0	0
10	Аквафітнес	1	50	17	68		0	9	22
11	Зимові види	1	50	1	4	7	70	5	12,2

Прояв у юнаків андрогенного типу (табл.3.11) показав, що студенти коледжу зв'язку віддають перевагу спортивним іграм (82,35 %), легкій атлетиці (61,76 %). Спортсмени також обирають легку атлетику (85 %), також вони зацікавлені у плаванні (75 %) та зимових видах спорту (65 %)

Результати дівчат педагогічного коледжу андрогінного типу (табл. 3.8) показують, що найпопулярнішими є фітнес (65,22 %), легка атлетика (52,17 %), плавання (47,83 %). Спортсменки ставлять в пріоритет плавання (88,9 %) та аеробіку (77,8 %)

Таблиця 3.11

Інтерес до занять видами спорту у юнаків та дівчат андрогінного типу

№ п/п	Вид спорту	Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=34)		Дівчата (n=23)		Юнаки (n=20)		Дівчата (n=9)	
		n	%	n	%	n	%	n	%
1	Легка атлетика	21	61,76	12	52,17	17	85	4	44,4
2	Плавання	5	14,71	11	47,83	15	75	8	88,9
3	Важка атлетика	2	5,88	1	4,35	2	10	0	0,00
4	Боротьба	5	14,71	0	0,00	7	35	0	0,00
5	Бокс	6	17,65	5	21,74	2	10	0	0,00
6	Спортивні ігри	28	82,35	5	21,74	9	45	2	22,2

Продовження табл. 3.11

7	Бодібілдинг	2	5,88	0	0,00	4	20	2	22,2
8	Аеробіка	1	2,94	8	34,78	0	0	7	77,8
9	Фітнес	5	14,71	15	65,22	0	0	3	33,3
10	Аквафітнес	2	5,88	1	4,35	0	0	3	33,3
11	Зимові види	2	5,88	3	13,04	13	65	2	22,2

Підкреслюємо той факт, що і юнаки і дівчата андрогінного типу більш активні, адже обирають більше видів спорту ніж студенти маскулінного та фемінінного типів.

3.4. Види занять, якими займаються юнаки та дівчата у вільний час (за психотипом)

Захоплення у вільний час юнаків коледжу зв'язку показує нам, що до п'ятірки лідируючих вони відносять (табл. 3.12) спілкування з друзями, перегляд телевізора, читання художньої та спеціальної літератури та слухання музики.

Спортсмени юнаки не дивлячись на свою спортивну діяльність, навіть у вільний час займаються спортом, також вони спілкуються з друзями, вивчають іноземну мову, водять автомобіль та читають спеціальну літературу.

Дивлячись на результати дівчат маскулінного типу (табл. 3.12), то студентки педагогічного коледжу вільний час присвячують спілкуванню з друзями, слуханню музики, вивченню іноземних мов, перегляду телевізора та відвідуванню дискотек.

Всі респонденти не звертають значної уваги на заняття технікою, водіння авто (крім спортсменів-юнаків), малюванню та комп'ютерним іграм.

Таблиця 3.12

Чим захоплюються юнаки та дівчата маскулінного типу у вільний час

№ п/п	Варіанти відповідей	Назва навчального закладу							
		Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=14)		Дівчата (n=2)		Юнаки (n=20)		Дівчата (n=0)	
		сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг
1	Спілкуюсь з друзями	29	1	6	1	35	1		

2	Читаю художню літературу	105	5	20	6	129	7		
3	Дивлюсь телевізор	90	2	18	4	142	9-10		
4	Граю на музичних інструментах, співаю	123	7	28	13	189	15		
5	Слухаю музику	98	4	7	2	135	8		
6	Відвідую дискотеки	144	8	19	5	121	6		
7	Займаюсь спортом	205	15	23	7	60	2		
8	Вивчаю іноземну мову	154	9	12	3	69	3		
9	Граю у комп'ютерні ігри	164	10	27	11-12	171	13		
10	Малюю	165	11	27	11-12	142	9-10		
11	Займаюся технікою	191	13	24	8-9	154	11		
12	Вожу автомобіль	203	14	30	15	88	4		
13	Допомагаю батькам	114	6	26	10	168	12		
14	Відвідую церкву	170	12	29	14	177	14		
15	Читаю спеціальну літературу	97	3	24	8-9	96	5		

Результати юнаків фемінінного типу (табл. 3.13) показують, що юнаки коледжу зв'язку спілкуються з друзями, читають спеціальну літературу, дивляться телевізор слухають музику та допомагають батькам.

Спортсмени також спілкуються з друзями, читають спеціальну літературу та допомагають батькам. При цьому не забувають про заняття спортом та вивчають іноземну мову.

Результати дівчат фемінінного типу (табл. 3.13) свідчать, що студентки педагогічного коледжу спілкуються з друзями, читають художню літературу, грають на музичних інструментах, дивляться телевізор та слухають музику.

Види діяльності спортсменок схожі на попередніх респонденток, відмічаємо, що у більшій мірі, навіть у вільний час вони займаються спортом та у них додається заняття малюванням.

Таблиця 3.13

Чим захоплюються юнаки та дівчата фемінінного типу у вільний час

№ п/п	Варіанти відповідей	Назва навчального закладу							
		Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=2)		Дівчата (n=25)		Юнаки (n=10)		Дівчата (n=41)	
		сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг
1	Спілкуюсь з друзями	13	2	55	1	34	3	249	8
2	Читаю художню літературу	30	15	70	2-3	159	14	141	2

3	Дивлюсь телевизор	18	4-5	108	5	94	9	195	5
4	Граю на музичних інструментах, співаю	23	8-9	70	2-3	123	11	162	3
5	Слухаю музику	18	4-5	93	4	56	6	229	6
6	Відвідую дискотеки	29	14	226	11	80	8	281	9
7	Займаюсь спортом	22	7	149	7	48	4-5	174	4
8	Вивчаю іноземну мову	19	6	143	6	29	2	252	7
9	Граю у комп'ютерні ігри	25	11	241	12	71	7	381	14
10	Малюю	27	13	225	10	101	10	119	1
11	Займаюся технікою	23	8-9	278	15	132	12	394	15
12	Вожу автомобіль	24	10	158	8	140	13	361	13
13	Допомагаю батькам	14	3	266	13	48	4-5	346	12
14	Відвідую церкву	26	12	270	14	167	15	292	10
15	Читаю спеціальну літературу	10	1	173	9	18	1	325	11

Юнаки коледжу зв'язку андрогінного типу (табл. 3.14) спілкуються з друзями, читають художню літературу та слухають музику, а спортсмени займаються спортом, малюють та грають в комп'ютерні ігри.

Дівчата андрогінного типу, які не займаються спортом захоплюються переглядом телевізора, спілкуються з друзями, слухають музику. Спортсменки у вільний час вивчають іноземну мову, займаються спортом та спілкуються з друзями.

Таблиця 3.14

Чим захоплюються юнаки та дівчата андрогінного типу у вільний час

№ п/п	Варіанти відповідей	Назва навчального закладу							
		Не займаються спортом				Займаються спортом			
		Юнаки (n=34)		Дівчата (n=23)		Юнаки (n=20)		Дівчата (n=9)	
		сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг	сума балів	рейтинг
1	Спілкуюсь з друзями	83	1	81	2	131	5	47	3
2	Читаю художню літературу	171	3	111	4	179	11	88	8
3	Дивлюсь телевизор	174	4	79	1	186	12	64	5
4	Граю на музичних інструментах, співаю	187	5	155	7	176	9	100	10
5	Слухаю музику	165	2	110	3	171	8	72	6
6	Відвідую дискотеки	278	11	173	8	193	14	81	7
7	Займаюсь спортом	200	6	148	6	118	3	41	2
8	Вивчаю іноземну мову	230	9	135	5	177	10	34	1
9	Граю у комп'ютерні ігри	219	7	200	11	60	1	119	12

10	Малюю	290	14	201	12	117	2	53	4
11	Займаюся технікою	289	13	213	13	131	6	91	9
12	Вожу автомобіль	304	15	232	15	125	4	130	13
13	Допомагаю батькам	227	8	176	9	190	13	109	11
14	Відвідую церкву	258	10	190	10	148	7	135	15
15	Читаю спеціальну літературу	285	12	218	14	197	15	20	14

3.5. Стимулюючі фактори, що впливають на формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається і не займається спортом

Після аналізу гендерних особливостей формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається та не займається спортом, а також розподілу їх за психотипом, ми виявили відмінності, які безпосередньо впливають на спосіб життя, проведення вільного часу та формуванню мотивів та інтересів до занять фізичною культурою та спортом.

Відмінності виявлено не тільки за статевими ознаками, залученістю до спортивної діяльності, а й за психотипом, щоправда не в усіх респондентів.

Тому ми сформулювали стимулюючі фактори при формуванні мотивів та інтересів до занять фізичною культурою і спортом для тих, хто займається і не займається спортом, а також для кожної з психологічних типів.

Для спортсменів юнаків маскулінного типу ми рекомендуємо більше проводити вільний час у рекреаційній формі.

Для спортсменів юнаків фемінінного типу більше уваги слід приділити роботі над впевненістю у собі та вмінні робити власний вибір, що в результаті сформує самостійну особистість.

Для спортсменів юнаків андрогінного типу теж, як і маскулінам треба більше часу проводити активного дозвілля, також визначитися з цілями на майбутню професійну діяльність.

Що стосується юнаків, які ще не займаються спортом, то для юнаків маскулінного типу поставити акцент на реалізації себе в соціумі, при цьому продовжувати залучатися до різних видів рухової активності.

Юнаки фемінного типу – більше зайнятися власною обізнаністю в області здорового способу життя та користі впливу фізичних вправ на організм.

Андрогінним юнакам звернути увагу на соціальні функції, тобто їх реалізацію.

В ході дослідження було виявлено, що юнаки і дівчата, які спортом не займаються, доволі багато проявляють інтерес до різних видів спорту, ми припускаємо, що прийом інтересу не означає заняття цими видами спорту, тоді як у спортсменів це конкретні види занять у вільний час або у процесі навчання в коледжі.

Спортсменок маскулітного типу в ході дослідження виявлено не було.

Для спортсменок фемінного та андрогінного типів, як і для юнаків-спортсменів, рекомендуємо приділити більше часу рекреаційній функції.

Для студенток педагогічного коледжу фемінного, маскулітного та андрогінного типів рекомендуємо займатися видами спорту, які додають більшої впевненості в собі.

Висновки до розділу 3

Після проведеного дослідження ми виявили, що існують відмінності між спортсменами та не спортсменами, також є відмінності між психологічними типами у ціннісних орієнтаціях, виборі видів спорту, якими займаються або хотіли б займатися та проведенні вільного часу.

Ми виявили, що заняття спортом безумовно впливають на особистість, на її цінності, спосіб життя та проведення вільного часу.

Під час аналізу термінальних ціннісних орієнтацій спортсменам притаманні цінності направлені на здоров'я та обізнаність у даній області, а студенти, які не займаються спортом переважають соціальні цінності.

Прояв інтересів серед видів спорту серед спортсменів показав, що вони цікавляться більше спортивними іграми, плаванням, легкою атлетикою. Студенти, які не займаються спортом проявляють інтерес до боксу, важкої атлетики.

Стосовно видів діяльності якими студенти займаються у вільний час, ми з'ясували, що спортсмени навіть у вільний час займаються спортом, а студенти, які спортом не займаються несуть більше рекреаційний характер.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз літературних джерел показав, що низка авторів займаються тематикою, яка присвячена ціннісним орієнтаціям учнів, студентів коледжів та закладів вищої освіти. Автори працюють над впровадженням гендерного підходів в навчальні заклади, трактуючи це тим, що цей підхід покликаний сприяти подоланню гендерних стереотипів, які заважають успішному розвитку особистості, сприяти більшому мотивуванню до занять фізичними вправами, пробудити інтерес до видів спорту.

2. При аналізі ціннісних орієнтацій кожен з психотипів студентської молоді показали різні результати. Також з'ясовано, що відбиток на мотиваційні пріоритети, інтереси накладає відбиток спортивна діяльність. Студенти спортсмени в більшій мірі приділяють увагу здоров'ю та прагнуть до суспільного визнання, більше впевнені у собі. У студентів, які спортом не займаються цінності направлені більше на соціальні функції, їх реалізацію у сімейному колі.

Аналізуючи дані, що відображають інтерес до занять видами спорту виявлено, що спортсмени юнаки та дівчата в більшій мірі віддають перевагу спортивним іграм, легкій атлетиці, ми припускаємо, що такий вибір є результатом спеціалізації на якій навчаються дані респонденти, тому вони і зупиняються на даних видах спорту. У студентів, які спортом не займаються результати схожі з спортсменами, додаються інтереси до важкої атлетики, фітнесу, аквафітнесу. Підкреслюємо той факт, що і юнаки і дівчата андрогінного типу більш активні, адже обирають більше видів спорту ніж студенти маскулінного та фемінінного типів.

Захоплення у вільний час студентів, які спортом не займаються показує нам, що до п'ятірки лідируючих відноситься спілкування з друзями, перегляд телевізора, читання художньої та спеціальної літератури та слухання музики.

Спортсмени не дивлячись на свою спортивну діяльність, навіть у вільний час займаються спортом, також вони спілкуються з друзями, вивчають іноземну мову та читають спеціальну літературу.

3. Аналіз гендерних особливостей формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентської молоді, яка займається та не займається спортом, показав, що існують відмінності, які безпосередньо впливають на спосіб життя, проведення вільного часу та формуванню мотивів та інтересів до занять фізичною культурою та спортом.

В результаті нами було сформульовані стимулюючі фактори, що допоможуть при формуванні мотивів та інтересів до занять фізичною культурою і спортом для тих, хто займається і не займається спортом.

Загалом для спортсменів юнаків та дівчат, ми рекомендуємо більше проводити вільний час у рекреаційній формі та визначитися з цілями, що направлені на майбутню професійну діяльність.

Що стосується не спортсменів, радимо поставити акцент на реалізації себе в соціумі, при цьому продовжувати залучатися до різних видів рухової активності, більше зайнятися власною обізнаністю в області здорового способу життя та користі впливу фізичних вправ на організм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонова Н.О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 – педагогіка і вікова психологія / Н.О. Антонова – Київ, 2003. – 20 с.
2. Безверхня Г. Вплив ціннісних орієнтацій на відношення до фізичного виховання студенток педагогічного вищого навчального закладу / Г. Безверхня, В. Діхтяренко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 1. – С. 17–21.
3. Безверхня Г. Мотиваційні пріоритети студентів до освоєння професії викладача фізичного виховання / Г. Безверхня, Г. Гончар // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 1. – С. 28–30.
4. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5–11 класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Г. В. Безверхня. – Львів, 2004. – 20 с.
5. Безверхня Г. В. Мотивационные приоритеты к успешной деятельности студентов факультета физического воспитания / Г. В. Безверхня, Г. И. Гончар // Физическое воспитание студентов. – 2012. – № 1. – С. 18–23.
6. Берн Ш. Гендерная психология: [пер. с англ.] / Шон Меган Берн. – 2-е международное изд. – Санкт-Петербург ; Москва : прайм-ЕВРОЗНАК ; ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 320 с.
7. Біліченко О. О. Гендерні особливості формування мотивації до занять фізичним вихованням у студентів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Олена Олександрівна Біліченко ; Дніпропетровський ДІФКС. – Дніпропетровськ, 2014. – 22 с.
8. Біліченко О. О. Гендерні особливості формування інтересу до фізичного виховання у студентів / О. О. Біліченко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 1. – С. 48–51.

9. Вихор С. Т. Гендерне виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С. Т. Вихор. – Тернопіль, 2005. – 268 с.

10. Ворожбитова А.Л. Гендер в решении социальных проблем физической культуры / А.Л. Ворожбитова // Молодёжь и наука III тысячелетия. – Ставрополь, 2003. – С.17–18.

11. Ворожбитова А.Л. Гендерная теория физической культуры как основа формирования гендерного сознания спортсменов / А.Л. Ворожбитова // Вестник Ставропольского государственного университета, выпуск 49, 2007. – С. 27–32.

12. Гендерные особенности юношей и девушек, занимающихся и не занимающихся спортом / Т. Ю.Круцевич, Е. А. Биличенко, О. Ю. Марченко, Т. В. Имас. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2012. – С. 14–17.

13. Говорун Т. В. Гендерна психологія: [навчальний посібник]. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.

14. Захарченко М.О. Мета відвідування занять з фізичного виховання юнаків і дівчат / Марина Олександрівна Захарченко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. – Вип. 3 (22). – Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. – с.82-87

15. Захарченко М.О. Формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді за допомогою занять з фізичного виховання / Марина Олександрівна Захарченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту: науково-методичний журнал. – 2017. – № 1. – С. 53–56.

16. Каширская И. К. Социально-психологический анализ основных источников информации и процесс гендерной социализации / И. К. Каширская // Вопросы психологии. – 2003. – № 6. – С. 56-63.;

17. Кон И. С. В поисках себя: личность и её самосознание / И. С. Кон. – М. : Политиздат, 1984. – 335 с.

18. Круцевич Т. Ю. Особливості впливу психологічних характеристик юнаків і дівчат різних вікових груп на формування потреби у досягненні

успіху / Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко. // Слобожанський науково-спортивний вісник. 4 (66)– 2018. – С. 25–31.

19. Круцевич Т. Ю. Структура моделі ціннісних орієнтирів індивідуальної фізичної культури школярів різних вікових груп / Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко. // Слобожанський науково-спортивний вісник. 5 (67) – 2018. – С. 5–10.

20. Круцевич Т. Ю. Сформованість цінностей індивідуальної фізичної культури студентів різних відділень ВНЗ / Т. Ю. Круцевич, О. Ю. Марченко // Спорт. вісн. Придніпров'я. – 2008. – № 3–4. – С. 103–107.

21. Круцевич Т.Ю. Физическая привлекательность как стимул к мотивации занятиям физическими упражнениями студентов / Т.Ю. Круцевич, Н.Е. Пангелова, Н.А. Биличенко. Сб. мат Межд. научно-практ. конф. Научное издание под. ред. А.А. Самойленко, А.А. Горбачева, Н.Н. Ленковой. – Краснодар, 2015. – С. 364–370

22. Круцевич, Т.Ю., Пангелова, Н. (2017), "Фізичне виховання як соціальне явище", Теорія і методика фізичного виховання, Олімп. л-ра, Київ, Т. 1, С. 40-58.

23. Левандовська Л. Основи та критерії оптимального нормування рухової активності школярів старших класів / Л. Левандовська // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. – 2013. – № 1 (21). – С. 181–185.

24. Лисяк В. М. Вивчення ціннісних орієнтацій до занять фізичними вправами у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів / В. М. Лисяк // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2009. – № 7. – С. 92–95.

25. Літвінова О. В. Гендерна психологія : [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів]. / О. В. Літвінова. – Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 236 с., с. 7.

26. Лопухова О.Г., Опросник «Маскулинность, феминность и гендерный тип личности» (российский аналог «Вem Sex Role Inventory»). Вопросы психологии. 2013;74(1): 147-154.

27. Лубышева Л. И. Иновационные направления педагогической системы формирования физической культуры студенческой молодежи / Л. И. Лубышева // Теория и практика физ. культуры. – 2005. – № 4. – С. 38–46.

28. Марченко О. Ю. Вплив занять спортом на формування загальних життєвих та ціннісних орієнтацій студентів ВНЗ / О. Ю. Марченко // Педагогіка, психологія та мед. -біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2011. – № 3. – С. 108–111.

29. Марченко О. Ю. Теоретико-методологічні основи гендерного підходу до формування аксіологічної значущості фізичної культури школярів: монографія / Марченко О. Ю. – Переяслав-Хмельницький (Київська обл.) : Домбровська Я.М., 2018. 292 с.

30. Марченко О.Ю. Вплив занять спортом на формування маскулінних рис характеру та якостей особистості у школярів різних вікових груп. В: Tsos A, Indyka S, редактори. Physical Education, Sports and Health in Modern Society. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві / уклад. А. В. Цьось, С. Я. Індика. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. – № 4(44). – 84 с.

31. Марченко О.Ю. Теоретико-методологічні основи гендерного підходу до формування аксіологічної значущості фізичної культури у школярів: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д. наук з фіз. вих. та с.: спец. 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення / О.Ю. Марченко – Київ, 2019. – 45с.

32. Марченко О.Ю., Погасій Л.І. Потреба у досягненні успіху як складова мотивації до занять фізичною культурою. Молодий вчений. 2018;4.2 (56.2):15-20.

33. Марченко О.Ю., Приходько В.В., Малий В.В. Креативна валеологія. Концепція і педагогічна технологія формування студентів як будівничих власного здоров'я : навч. посіб. Полтава: РВВ ПУЕТ; 2011. 251 с.

34. Марченко О.Ю. Особенности влияния занятий спортом на формирование гендерных характеристик юношей и девушек. Спортивный вісник Придніпров'я. 2017;1:176-183.

35. Марченко О.Ю. Формування цінностей фізичної культури сучасних школярів у гендерному вимірі. В: Цьось А, Індика С, редактори. Фізична активність і якість життя людини. II Міжнародна науково-практична конференція. Зб. тез доповідей; 2018 Трав. 22-24; Луцьк. Луцьк: Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018, с. 46

36. Меджидова К.О. Взаимосвязь учебно-профессиональной мотивации и личностного развития студентов вуза [диссертация]. Сочи; 2007. 203 с.

37. Москаленко В. В. Соціальна психологія : [підручник]. / В. В. Москаленко // – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.

38. Москаленко В. Особливості статевої соціалізації в умовах трансформації суспільства / В. Москаленко, В. Романова // Соціальна психологія. – 2003. – № 1. – С. 107–115.

39. Москаленко Н.В. Інноваційна діяльність у фізичному вихованні загальноосвітніх навчальних закладів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки; уклад. АВ. Цьось, СП. Козіброцький. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. № 4. С. 35-8.

40. Оніщенко Н., Береза С., Макаренко Л. Гендерні дослідження в сучасному суспільстві: проблеми, реалії, перспективи. Віче. 2009;17: 25-8.

41. Палуди М. Психология женщины / М. Палуди. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.

42. Романюк Л.В. Психологічні чинники розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

псих. наук: спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології / Л.В. Романюк. – Київ, 2000. – 20 с.

43. Тарапата Н. І. Динамика отношения к жизненным ценностям и формирования личности старшеклассника / Н. І. Тарапата // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 116–119.

44. Фащук О.В. Гендерні особливості фізичного виховання підлітків : автореф. дис. на здобуття ступ. к.н. фіз.вих.: 24.00.02 / О.В. Фащук - Івано-Франківськ, 2011. – 24 с.

45. Шаповалова Т.Г. Гендерне виховання підростаючого покоління / Т. Г. Шаповалова // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / ред. кол. : В. Г. Кремень (гол. ред.), М. Ф. Степко, К. М. Левківський та ін. ; М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищої освіти. – К., 2002. – Вип. 28. – С. 157 – 162

46. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny / S. L. Bem. // Journal of Consulting and Clinical Psychology. – 1974. – № 42. – P. 155-162.